

Balıkesir Üniversitesi
Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler Uluslararası
Sempozyumu 2023

**TÜRK TELİF HUKUKUNDA MÜSTAKBEL
HAK VE YETKİLERDEN
VAZGEÇME VE DEVİR YASAĞI**

Prof. Dr. Mustafa ATEŞ
İstanbul Sabahattin Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

23-24 Haziran 2023
BALIKESİR

TÜRK TELİF HUKUKUNDA MÜSTAKBEL HAK VE YETKİLERDEN VAZGEÇME VE DEVİR YASAĞI

(Sempozyum Bildiri Özeti)

Anahtar Kelimeler: Telif hakkı, mali haklar, koruma süresi, haktan vazgeçme, hak devri

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) eser sahibine manevi haklar dışında işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim adları altında mali haklar tanımıştır. Bu haklar Kanunun 21 ila 25. Maddesinde tâdat edilmiştir. Bağlantılı hak sahiplerine tanınan malî haklar da 80. maddede aynı şekilde tâdat edilmiştir. Eser sahibine ve bağlantılı hak sahiplerine tanınan hakların mezkûr maddelerde belirtilenlerden ibaret olduğunu bizatihi kanun koyucu açıklamıştır (FSEK 20). O nedenle bir eser üzerinde sonradan ortaya çıkan yeni bir yararlanma tarzının malî hak olarak tavsif edilebilmesi kanunî düzenlemeyi gerektirir. Diğer bir deyimle, yürürlükteki kanunda mevcut olmayan yeni bir yaralanma tarzının malî hak olarak ihdası ancak bir yasa hükmüyle mümkündür.

Malî haklardan her biri birden fazla istifa türünü ihtiva edebilir. Meselâ FSEK Madde 6’da zikredilen tüm yararlanma biçimleri Madde 21’de düzenlenen işleme hakkının şumulüne dâhildir. Bir eserin fizikî nüshalarının satımı, dağıtımı, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi de yayma hakkının kapsamına girer. Temsil ise, eserin okunması, çalınması, söylenmesi ve oynanması gibi yararlanma biçimlerinden oluşur. Eserin radyo, televizyon veya başka bir elektronik vasıtayla yayınlanması, yayınların yeniden iletimi, internet ortamında erişime sunulması gibi kullanım biçimleri de umuma iletim hakkının kapsamında olan yararlanma şekilleridir.

Acaba bir fikir ve sanat eseri üzerindeki malî haklara dair sözleşmeyle hâlihazırda yürürlükte olan kanun hükümlerine göre malî hak vasfı bulunmayıp da gelecekte yapılacak bir yasal düzenlemeyle malî hak olarak kabul edilebilecek muhtemel veya müstakbel bir yararlanma tarzının devir ve temlik taahhüt olunabilir mi?

FSEK bu suale “hayır” cevabı vermektedir. Zira Kanunun 51/1. maddesi hükmüne göre “İleride çıkarılacak mevzuatın eser sahibine tanınması muhtemel malî hakların devrine veya bunların başkaları tarafından kullanılmasına müteallik sözleşmeler batıldır.” Aynı maddenin 2. fıkrası ise “İleride çıkarılacak mevzuatla malî hakların şumulünün genişletilmesi veya koruma süresinin uzatılmasından doğacak salahiyetlerden vazgeçmeyi yahut bunların devrini ihtiva eden sözleşmeler hakkında aynı hüküm caridir” hükmünü içermektedir.

Buna göre ileride çıkarılacak bir mevzuatla; (i) eser sahibine tanınması muhtemel malî hakların ve kullanma yetkilerinin devrini, (ii) malî hakların şumulünün genişletilmesinden doğan yetkilerden vazgeçmeyi veya bunları devrini, (iii) malî hakların koruma süresinin uzatılmasından doğacak salahiyetlerden vazgeçmeyi veya bunların başkasına devrini içeren taahhüt muameleleri yapılamaz. Kanun açıkça bunları men etmiştir. O nedenle bu türden sözleşmeler hukuken hüküm ifade etmez; mutlak butlanla batıldır.

İşte bu tebliğin konusunu, vazgeçilmesi ve temlik caiz olmayan bahse konu hâller ile bunun hüküm ve sonuçları oluşturmaktadır.

PROHIBITION TO WAIVE AND TRANSFER RIGHTS TO BE GRANTED IN THE FUTURE IN TURKISH COPYRIGHT LAW

(Symposium Statement Abstract)

Keywords: *copyright, financial rights, protection period, right waiver, right transfer*

The Law No. 5846 on Intellectual and Artistic Works (TCC-Turkish Copyright Code) has granted the owner of the work financial rights under the names of adaptation, reproduction, dissemination, representation and transmission to the public, apart from moral rights. These rights are enshrined in Articles 21 to 25 of the Law. The financial rights granted to the related right holders are also restored in the same way in Article 80. The legislator himself has declared that the rights granted to the owner of the work and related rights holders consist of those specified in the aforementioned articles (Art. 20 of TCC). For this reason, it requires legal regulation to be able to describe a new way of benefiting later on a work as a financial right. In other words, the creation of a new type of benefit that is not available in the current law as a financial right is only possible by enacting a new legal provision.

Each of the financial rights may contain more than one type of benefit. For example, all forms of exploitation mentioned in Article 6 of TCC are included in the scope of the adaptation right regulated in Article 21. The sale, distribution, rental and public lending of physical copies of a work also fall within the scope of the right to disseminate. Representation, on the other hand, consists of the forms of utilization such as reading, playing, singing and staging the work. The forms of use such as broadcasting the work by radio, television or any other electronic means, retransmission of broadcasts, and making it accessible on the internet are also forms of utilization within the scope of the right of public transmission.

Is it possible to undertake the transfer and assignment of a potential or future way of benefiting, which does not qualify as a financial right according to the provisions of the law in force, but can be accepted as a financial right with a future legal arrangement, with a contract on financial rights on an intellectual and artistic work?

The TCC gives a “no” answer to this question. Because, according to the provision of Article 51/1 of the Law, “Contracts regarding the transfer of financial rights that are likely to be granted to the author by the legislation to be enacted in the future or their use by others are void.” The second paragraph of the same Article includes the provision that “The same provision is valid for contracts that include waiving or transferring the powers arising from the extension of the scope of financial rights or the extension of the protection period with the legislation to be enacted in the future”.

Accordingly, with a legislation to be issued in the future; commitment transactions including (i) transfer of financial rights and usage authorizations that are likely to be granted to the owner of the work, (ii) waiving or transferring the powers arising from the expansion of the scope of financial rights, (iii) waiving the powers arising from the extension of the protection period of the financial rights or transferring them to another person cannot be made. The law explicitly prohibits them. Therefore, such contracts are not legally enforceable because they are strictly null and void.

Here, the subject of this symposium statement is the situations that are not permissible to be waived and assigned, as well as its legal consequences.

TÜRK TELİF HUKUKUNDA MÜSTAKBEL MALİ HAK VE YETKİLERDEN VAZGEÇME VE DEVİR YASAĞI

I. GENEL OLARAK

Kanunun eser sahibine tanıdığı malî haklar 21-25. maddelerde işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim adları altında tahdidi olarak gösterilmiştir. Bağlantılı hak sahiplerine tanınan malî haklar da 80. maddede aynı şekilde ismen tâdat edilmiştir. Eser sahibine ve bağlantılı hak sahiplerine tanınan hakların söz konusu maddelerde belirtilenlerden ibaret olduğunu bizatihi kanun koyucu açıklamıştır (FSEK 20). O nedenle bir eser üzerinde sonradan ortaya çıkan yeni bir yararlanma tarzının malî hak olarak tavsif edilebilmesi kanunî düzenlemeyi gerektirir. Diğer bir deyimle, yürürlükteki kanunda mevcut olmayan yeni bir yararlanma tarzının malî hak olarak ihdası ancak bir yasa hükmüyle mümkündür.

Malî haklardan her biri birden fazla yararlanma türünü ihtiva edebilir. Meselâ FSEK Madde 6'da zikredilen tüm yararlanma biçimleri Madde 21'de düzenlenen işleme hakkının şümulüne dâhildir. Bir eserin fizikî nüshalarının satımı, dağıtımı, kiralanması ve ödünç verilmesi de yayma hakkının kapsamına girer. Temsil ise, eserin okunması, çalınması, söylenmesi ve oynanması gibi yararlanma biçimlerinden oluşur. Eserin radyo, televizyon veya başka bir elektronik vasıtayla yayınlanması, yayınların yeniden iletimi, internet ortamında erişime sunulması gibi kullanım biçimleri de umuma iletim hakkının kapsamında olan yararlanma şekilleridir.

Acaba bir fikir ve sanat eseri üzerindeki malî haklara dair sözleşmeyle hâlihazırda yürürlükte olan kanun hükümlerine göre malî hak vasfı bulunmayıp da gelecekte yapılacak bir yasal düzenlemeyle malî hak olarak kabul edilebilecek muhtemel veya müstakbel bir yararlanma tarzının devir ve temlik taahhüt olunabilir mi?

FSEK bu suale “hayır” cevabı vermektedir. FSEK'in 51/1. maddesi hükmüne göre “İleride çıkarılacak mevzuatın eser sahibine tanınması muhtemel malî hakların devrine veya bunların başkaları tarafından kullanılmasına müteallik sözleşmeler batıldır.” Aynı maddenin 2. fıkrası ise “İleride çıkarılacak mevzuatla malî hakların şümulünün genişletilmesi veya koruma süresinin uzatılmasından doğacak salahiyetlerden vazgeçmeyi yahut bunların devrini ihtiva eden sözleşmeler hakkında aynı hüküm caridir” hükmünü içermektedir.

Buna göre ileride çıkarılacak bir mevzuatla; (i) eser sahibine tanınması muhtemel malî hakların ve kullanma yetkilerinin devrini, (ii) malî hakların şümulünün genişletilmesinden doğan yetkilerden vazgeçmeyi veya bunları devrini, (iii) malî hakların koruma süresinin uzatılmasından doğacak salahiyetlerden vazgeçmeyi veya bunların başkasına devrini içeren taahhüt muameleleri yapılamaz. Kanun açıkça bunları men etmiştir. O nedenle bu türden sözleşmeler hukuken hüküm ifade etmez; mutlak butlanla batıldır. Aşağıda vazgeçilmesi ve temlik caiz olmayan söz konusu hâller ele irdelenmektedir.

II. MÜSTAKBEL HAKLAR VE KULLANIM YETKİLERİNDEN VAZGEÇME VE BUNLARI DEVİR YASAĞI

Fikir ve sanat hukukunun tarihi süreçte gelişimine bakıldığında FSEK'in bu yöndeki düzenlemelerinin son derece yerinde olduğu görülmektedir. Zira fikir ve sanat hukuku anlamında eser ve eserlerden yararlanma biçimleri sürekli gelişmektedir. Örneğin ilk

dönemlerde insanlar arasında el-kol hareketi gibi işaretler, çıkarılan çeşitli sesler veya yapılan muhtelif resimler gibi vasıtalarla iletişim kurulurken, icadıyla birlikte yazı iletişimin en etkili aracı olmuştur.

Zaman olarak ortaya çıkmaları bakımından resim, heykel ve kalem eserlerinin diğer eserlere göre telif hukukunda öncelik arzemesinin sebeplerinden biri de budur. 19. Yüzyılın sonunda fotoğraf ve 20. Yüzyılın başında da sinema icat edilmiştir. Arkasından radyo ve özellikle II. Cihan Harbi döneminde de televizyon insan ve cemiyet hayatına girmiştir. İkinci Umumî Harp sona ererken bilgisayar icat edilir ve 1980'li yıllardan itibaren de internet denen ağ dünyayı kuşatmaya başlar.

Dünyada fikir ve sanat ürünlerinin korunması amacıyla çıkan ilk uluslararası hukuk metni 1886 tarihli Bern Sözleşmesidir. Bu sözleşmede zaman içinde tadilatlar yapılarak eser vasfı taşıyan fikrî mahsuller hukukî himayenin konusu yapılmıştır. Aynı şekilde mevcut eserlerden iktisâdî, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerle birlikte ortaya çıkan yeni yararlanma biçim ve tarzları da malî hak olarak düzenlenmiştir.

Bilişim teknolojisindeki gelişmeler, bilgisayar ve internetin icadıyla birlikte fikir ve sanat ürünlerinden Bern Sözleşmesinde bulunmayan yeni yararlanma biçimlerini ortaya çıkarmıştır. 1996 yılında telif haklarının internet ortamında kullanımını bir malî hak olarak kabul eden İnternet Anlaşmaları, Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (WIPO) öncülüğünde yürürlüğe konulmuştur. Eserlerin internet ortamında istifadeye sunulması ulusal kanunlarla da bir malî hak olarak düzenlenmiştir.

Bu sebeplerle FSEK'in henüz mevcut olmayan bir yararlanma biçiminin sözleşmeye konu yapılarak başka bir kimseye devrine izin verilmemesi yönündeki hükmü son derece yerindedir. Kanun aynı zamanda sadece hakkın devrini değil, kullanma yetkisinin devrini yani henüz doğmamış bir hakka ilişkin ruhsat verilmesini de menetmiştir.

III. MALÎ HAKLARIN GENİŞLEMESİNDEN DOĞAN YETKİLERDEN VAZGEÇME VE BUNLARI DEVİR YASAĞI

FSEK Madde 51'de ileride çıkarılacak mevzuatla eser sahibine tanınması muhtemel malî hakların veya bunlara ilişkin ruhsatların devrinden başka, ileride çıkarılacak bir mevzuatla malî hakların şümülünde yapılacak genişleme ile ortaya çıkacak yararlanma yetkisinden vazgeçmeyi veya bu yetkileri bugünden başkalarına devretmeyi öngören sözleşmeleri de geçersiz saymıştır.

Örneğin 1951 tarihinde FSEK yürürlüğe girdiğinde umuma iletim hakkı ile ilgili 25. maddede eserlerin sadece radyo ile yayınlanması yetkisi düzenlenmiş idi. Zira o tarihte Türkiye'de henüz televizyon yoktu. Televizyonun hayata geçmesiyle 25. maddenin kapsamı eserlerin radyoyla yayın hakkının yanı sıra televizyonla yayın hakkını da içerecek şekilde yeniden düzenlendi.

Zamanla gelişen bilim ve dijital teknolojiler 1990'lı yılların başından itibaren bilgisayar ve interneti yaygınlaştırdı. Ülkemizde 1995 yılına gelindiğinde FSEK'in 2. maddesi kapsamına ilim ve edebiyat eseri olarak bilgisayar programı, 2001 yılında da eserlerden yeni bir yararlanma biçimi olarak internet ortamında umuma iletim yetkisi 25. maddesine dâhil edildi.

Eğer Kanununun 51/2. maddesi hükmü olmasaydı, sözkonusu haklar henüz doğmadan evvel eser sahibince başka birine devredebilecek veya bunların kullanımına dair ruhsatlar verilebilecekti.

Bunun sonucu olarak, eser üzerindeki malî hakların süreyle sınırlı olduğu da göz önüne alındığında, hukukun eser üzerinde eser sahibine zaman içinde tanımış olduğu malî imkânlardan belki de onun hiçbir şekilde yararlanabilmesi mümkün olmayacaktı.

IV. UZAYAN KORUMA SÜRESİNDEN DOĞAN YETKİLERDEN VAZGEÇME VE BUNLARI DEVİR YASAĞI

FSEK Madde 51’de müstakbel faydalanma haklarının devri yasağı kapsamında mütalaa edilen diğer bir hak ve yetki de eserlerin koruma süresiyle ilgilidir. Maddenin ikinci fıkrası, ileride çıkarılacak mevzuatla malî hakların koruma süresinin uzatılmasından doğacak salahiyetlerden vazgeçmeyi yahut bunların devrini ihtiva eden sözleşmeleri de bâtil addetmiştir.

Filhakika, fikir ve sanat hukuku tarihine bakıldığında, insan ömrünün uzamasına paralel olarak, fikir ve sanat eserlerinin koruma süresinin de uzadığını görmekteyiz. Örneğin dünyanın ilk telif hakları kanunu kabul edilen İngiliz Kraliçesi *Ann*’in adıyla anılan 1709 tarihli Kanunda (*Act of Ann*) kitabın yazarı ve mirasçılara 14 yıllık bir basım imtiyazı verilmişti. Fransız devrimi sonrası çıkan 1891 ve 1897 tarihli Fransız Kanunuyla eser sahibinin ölümünden sonra mirasçılara beş yıllık koruma süresi tanınmıştır.¹

1886 tarihli Bern Sözleşmesi ve Avrupa ülkelerinin çoğunda koruma süresi genel olarak eser sahibinin ölümünden sonra 50 yıl idi.² AB’de 1990’lı yıllarda kabul edilen 93/98 sayılı koruma süreleriyle ilgili Yönerge ile bu süreler 70 yıla çıkarıldı. Türk mevzuatının AB müktesebatına uyumu çerçevesinde 1995 yılında 4110 sayılı Kanunla FSEK’te yapılan değişiklikler ile 50 yıl olan koruma süresi 70 yıla çıkarıldı. Bugün koruma süresinin 90 yıla çıkarılması tartışılmaktadır.

Yukarıdaki kısa açıklamadan da görüldüğü üzere, eser üzerindeki hakların korunmasına ilişkin süreler çıkarılacak bir kanun hükmüyle uzatılabilmektedir. Koruma süresinin uzaması demek, eser sahibinin haleflerinin o eserden doğan ekonomik menfaatlerden uzayan zaman dilimi kadar daha yararlanabilmesi demektir. Bu itibarla FSEK çok yerinde olarak, eser veya bağlantılı hak sahipleri lehine ileride çıkarılacak bir mevzuatla koruma süresinin uzatılmasından doğacak hak ve yetkileri kullanmaktan vazgeçmeyi veya bunların başkalarına devrini yasaklamıştır.

Eser sahibi veya halefleri eserle ilgili malî hakları koruma süresi sonuna kadar devretmiş olsalar bile, sözleşmenin yapılmasından sonra yürürlüğe giren bir kanun ile koruma süresi uzamış ise, eser üzerindeki haklar sona ermeyeceği gibi eski kanunda öngörülen koruma süresi dolduğunda malî haklar eser sahibinin mirasçılara avdet eder (FSEK 59). Yargıtay’ın muhtelif kararlarından anlaşıldığına göre eserin koruma süresi devam ederken veya sona ermesinden sonra malî hakların koruma süresinin uzatılmasına ilişkin imkândan, ilk koruma süresi aleniyet tarihinden başlıyorsa bu andan, ölüm tarihinden başlıyorsa ölüm anından itibaren, uzayan yeni süre dolmamış olması kaydıyla, bütün eserler yararlanır.³ Diğer bir

¹ Bu konuda bkz. **Ateş**, *Kapsam ve Sınırlar*, 36-37.

² Ayrıntı için bkz. **Ateş**, *Kapsam ve Sınırlar*, 42-44.

³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin konuyla ilgili örnek kararlarından bazılarının tarih ve sayıları aşağıdaki gibidir: 15.3.2012 E.2010/12181 K. 2012/3938; 1.5.2007 E.2005/14787 K. 2007/6668; 1.5.2007 E. 2005/14830 K. 2007/6669; 10.4.2008 E. 2007/3296 K. 2008/4799; 27.6.2003 E. 2003/754 K. 2003/6996; 14.2.2005 E. 2004/1836 K. 2005/1155; 13.4.2010 E. 2008/8157 K. 2010/3932; 23.10.2010 E. 2008/2094 K. 2008/3682; 24.01.2011 E. 2009/7677 K. 2011/511; 16.4.2012 E. 2010/15276, K. 2012/6157; 3.4.2012 E. 2010/5647 K. 2012/10119. Bkz. Kararların ayrıntı için bkz. **Merdivan** (Yavuz/Alica), C. II, sh. 1201 vd.

deyimle eser sahibi, koruma süresi devam ederken ve hatta koruma süresi dolmuş olsa bile, malî hakların koruma süresini sonradan uzatan bir kanun değişikliğinden yararlanma imkânına sahiptir.

Buna göre, eski kanunun öngördüğü koruma süresi bu süreyi uzatan yeni kanun hükmü yürürlüğe girmeden evvel bitmiş olsa bile, eser sahibinin kendisi veya halefleri uzayan bu yeni koruma süresinden yararlanırlar.⁴ Eski kanunda yer alan sürenin tamamlanmış olması, uzatılmış koruma süresini etkilemez. Ancak bunun için eski kanunda öngörülen süre başladığında, yeni kanunla getirilen koruma süresi henüz bitmemiş olmalıdır.

Meselâ, (A) adlı eser sahibi 01.01.1943 yılında ölmüştür. O tarihte FSEK Madde 27/1 uyarınca eserin koruma süresi 50 yıldır. Dolayısıyla süre (A)'nın ölüm tarihinden itibaren 50 yıl sonra yani 01.01.1993 tarihinde sona ermiştir. FSEK'in koruma süresiyle ilgili maddelerinde 4110 sayılı Kanunla 1995 yılında yapılan değişiklik ile bu süre 50 yıldan 70 yıla çıkarılmıştır. Bu durumda, eski kanuna tabi koruma süresi dolmuş olmasına rağmen, bu sürenin bitiminden üç yıl sonra çıkan kanun süreyi 70 yıla çıkardığı ve bu 70 yıllık süre eski kanunda öngörülen başlama süresinden itibaren henüz dolmadığı için 1993 tarihinden itibaren kamuya mal olması gereken haklar eser sahibinin haleflerine geri dönmektedir. Buna göre örneğimize konu eserin koruma süresi, 01.01.1943 tarihinde başlayıp 70 yılın dolduğu 01.01.2013 tarihinde sona ermiştir.

Süre sona erdiği için hakların kamu alanına düşmesi gerekir. Ancak Yargıtay kararlarına göre malî haklar, süreyi uzatan kanunla birlikte eser sahibinin mirasçıları uhdesinde yeniden doğar. Bu çerçevede, eser üzerindeki malî hakların tamamı devrolunmuş olsa bile 50 yıllık sürenin bitiminden itibaren bu haklar, yeni kanunla uzayan 1993'ten 2013 yılına kadar olan 20 yıllık süre için eser sahibinin haleflerine avdet edecektir. Söz konusu hakların mirasçılar tarafından kullanım süresi, önceki koruma süresine yeni kanunla eklenen süre kadardır.

V. MÜSTAKBEL MENFAAT VE YETKİLERDEN VAZGEÇME VE BUNLARI DEVİR YASAĞININ HÜKÜM VE SONUÇLARI

Eser sahibine yalnızca mer'i mevzuatla tanınmış malî haklar taahhüt muamelelerine konu olabilir. Malî hakların temlik veya kullanım yetkilerinin devrine ilişkin bir sözleşmeyle; ileride çıkarılacak mevzuatla tanınması muhtemel yeni malî haklar ve ruhsatlar ile bunların kapsamının genişletilmesi ve koruma sürelerinin uzatılmasıyla husule gelecek menfaat ve yetkilerin devrine ilişkin taahhütlere girişilemez (FSEK 51).

Zira eser sahibi malî haklarını süresiz ve sınırsız olarak devretmiş olsa bile; sözleşmenin yapılmasından sonra çıkarılan bir mevzuatla yeni bir malî hak tanınır veya mevcut malî hakların şümulünde bir genişleme yapılır ya da koruma süreleri uzatılırsa, bütün bunlardan yararlanacak olan eser sahibi veya onun halefleridir. Yargıtay'ın görüşü de bu istikamettedir.⁵

⁴ "Filmin yapımcısının davacı olduğu, filmin yapım ve sözleşme tarihinin ise 1974 yılı olduğu, 02.01.1995 tarihinde 20 yıllık koruma süresinin dolduğu ve bu tarih itibarıyla filmin kamu alanına düştüğü, ancak koruma süresinin uzatılmasına ilişkin 4630 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle FSEK'in Ek 2. maddesi gereğince 21.02.2001 tarihinden itibaren bu film için davacı lehine yeniden hak meydana geldiği, koruma sürelerinin uzatılmasına bağlı olarak kamu alanına düşmüş olan bu filmin malî haklarının yeniden davacı uhdesinde doğduğu ve bu hakların davacının yaşadığı sürece ve ölümünden sonra 70 yıl devam edeceği gerekçeleriyle, davanın kabulünde... usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığına karar verilmiştir." Y.11.HD, 21.04.2010 E. 2008/8823 K. 2010/4293. Ayrıntı için bkz. **Merdivan** (Yavuz/Alica), C. II, sh. 1633-1634, K. No. 51/12. Benzeri mahiyette diğer kararlar için bkz. age sh. 1620'deki 5 no.lu dipnotta zikredilenler.

⁵ "1995 yılından önce yapılan sözleşmeler ile malî hakları devredilen sinema filmlerinin devralana sadece o filmlerin alenileşme tarihinden itibaren 20 yıllık koruma sağlayacağı ve 20 yılın sonunda sinema eseri sahibinin hem eser sahibi olarak hem de FSEK'in 80. Maddesi gereğince bağlantılı hak sahibi olarak 50 yıl daha koruma elde edeceği, 1995 öncesi yapılan sözleşme

Malî hakları veya kullanma ruhsatlarını süresiz devralan kişilere, devraldıkları malî haklardan sözleşmeyle tanınan yararlanma hak ve yetkileri, sözleşmenin yapıldığı tarihteki mevzuat hükümlerine tabidir. Sonradan yapılan yasal düzenleme ile ortaya çıkan menfaatlerden yararlanma yetkisi eser sahibi veya onun haleflerine ait olup, malî hak veya kullanma yetkisini devren iktisap edenler değildir. Burada kanun koyucu, malî haklarla ilgili kanun değişikliklerinin eser sahibinin lehine olarak makabline şâmil tatbikini istemiştir. Gerçekten de, eser sahibince ve hatta hiç kimse tarafından öngörülmesi mümkün olmayan gelişmeler eserden yeni yararlanma biçimlerini ortaya çıkarabilir veya mevcut yararlanma biçimlerinin kapsamını genişletebilir.

Kanun koyucu, bunlardan vazgeçme konusunda eser sahibinin irade özerkliğine sınırlama getirmiştir. Dolayısıyla eser sahibinin tarafı olduğu FSEK'in 51. maddesi hükümlerine aykırı sözleşme hükümleri TBK'nın 27. maddesi uyarınca mutlak butlan ile bătıldır. Hukuken herhangi bir hüküm ve sonuç doğurmaz. Eser sahibi veya haleflerinden taahhütlerini yerine getirmeleri talep edilemez. Böyle bir sözleşme hükmünün aradan geçen zaman içinde geçerlik kazanması mümkün olmadığı gibi, herhangi bir süreye tabi olmaksızın butlanın bir itiraz olarak ileri sürülmesi de mümkündür. Taraflar ileri sürmemiş olsa bile hâkim, söz konusu geçersizliği re'sen dikkate almalıdır.

ile sinema filmlerini devralanların sözleşme gereği ödedikleri bedelin ise 20 yıl için geçerli olup, 20 yılın sonrası için devralana herhangi bir hak vermeyeceği gerekçesiyle, asıl davanın kabulüne, karşılık davanın reddine karar verilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığına karar verilmiştir." Ayrıntı için bkz. **Merdivan** (Yavuz/Alica), C. II, sh. 1630-31, K. No 51/10. Benzeri mahiyette diğer kararlar için age. sh. 1618-1621'deki 3, 4, 5 ve 7 no.lu dipnotlarda zikredilen kararlar.

III – Sözclemeler:

1. Vücuda getirilecek eserler:

Madde 50 – 48 ve 49 uncu maddelerde sayılan tasarruf muamelelerine dair taahhütler, eser henüz vücuda getirilmeden önce yapılmış olsa dahi muteberdir.

Eser sahibinin ileride vücuda getireceği eserlerin bütününe veya muayyen bir nevi'ine taallük eden bu kabil taahhütleri taraflardan her biri, ihbar tarihinden bir yıl sonra hüküm ifade etmek üzere feshedebilir.

Eser tamamlanmadan önce, eser sahibi ölür veya tamamlama kabiliyetini zayı eder, yahut kusuru olmaksızın eserin tamamlanması imkansız hale gelirse zikri geçen taahhütler kendiliğinden münfesih olur.

Diğer tarafın iflas etmesi veya sözleşme uyarınca devraldığı mali hakları kullanmaktan aciz duruma düşmesi yahut kusuru olmaksızın kullanmanın imkansız hale gelmesi hallerinde de aynı hüküm caridir.

2. İlerideki faydalanma imkanları:

Madde 51 – İleride çıkarılacak mevzuatın eser sahibine tanınması muhtemel mali hakların devrine veya bunların başkaları tarafından kullanılmasına mütaallik sözleşmeler batıldır.

İleride çıkarılacak mevzuatla mali hakların şumulünün genişletilmesi veya koruma süresinin uzatılmasından doğacak salahiyetlerden vazgeçmeyi yahut bunların devrini ihtiva eden sözleşmeler hakkında aynı hüküm caridir.

VII – Cayma hakkı:

Madde 58 – Mali bir hak veya ruhsat iktisap eden kimse, kararlaştırılan süre içinde ve eğer bir süre tayin edilmemişse icabı hale göre münasip bir zaman içinde hak ve salahiyetlerden gereği gibi faydalanmaz ve bu yüzden eser sahibinin menfaatleri esaslı surette ihlal edilirse eser sahibi sözleşmeden cayabilir.

Cayma hakkını kullanmak isteyen eser sahibi sözleşmedeki hakların kullanılması için noter vasıtasıyla diğer tarafa münasip bir mehil vermeye mecburdur. Hakkın kullanılması, iktisap eden kimse için imkansız olur veya tarafından reddedilir yahut bir mehil verilmesi halinde eser sahibinin menfaatleri esaslı surette tehlikeye düşmekte ise mehil tayinine lüzum yoktur.

Verilen mehil neticesiz geçerse veya mehil tayinine lüzum yoksa noter vasıtasıyla yapılacak ihbar ile cayma tamam olur.

Cayma ihbarının tebliğinden itibaren 4 hafta geçtikten sonra caymaya karşı itiraz davası açılmaz.

İktisap edenin mali hakkı kullanmamakta kusuru yoksa veya eser sahibinin kusuru daha ağır ise hakkaniyet gerektiği hallerde iktisap eden, münasip bir tazminat isteyebilir.

Cayma hakkından önceden vazgeçme caiz olmadığı gibi bu hakkın dermeyanını iki yıldan fazla bir süre için meneden takyitler de hükümsüzdür.